

Nr 101.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörelsekapital åt Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.

(5:e avd.)

I propositionen nr 138 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 mars 1951, föreslagit riksdagen att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet en rörlig kredit av högst 10 miljoner

Förhållandet mellan staten och Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet regleras närmare genom ett den 28 maj 1948 efter riksdagens hörande träffat avtal, enligt vilket monopolrättigheterna upplåtits åt bolaget för tiden den 1 januari 1949—den 31 december 1954 (se 1948: prop. nr 99 och r. skr. nr 110). Enligt § 8 i detta avtal har staten rätt att, därest den så påfordrar och erbjuder lika förmånliga villkor som vid upplåning hos annan kunna erhållas, lämna bolaget kredit intill det belopp, av vilket bolaget har mera stadigvarande behov.

Med hänvisning till denna bestämmelse har *styrelsen för Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet* i skrivelse den 24 februari 1951 meddelat, att behov föreläge för bolaget att öka sitt rörelsekapital med inemot 35 miljoner kronor samt — för att tillgodose det mest trängande behovet av ökade rörelsemedel och även möjliggöra en mera smidig anpassning av detta kreditbehov — hemställt, att förslag måtte avlåtas till riksdagen om bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla bolaget en löpande kredit på lägst 10 miljoner kronor. Därest en sådan kredit icke skulle kunna påräknas utan bolaget helt skulle behöva anlita andra långivare, skulle detta enligt styrelsen medföra, att räntevillkoren bleve relativt betungande eller att bolaget genom att binda lånen under längre tid nödgades erlægga ränta även å medel, som icke ständigt helt behövde tagas i anspråk.

Fullmäktige i riksgäldskontoret, som beretts tillfälle att avgiva yttrande i ärendet, ha anfört, att fullmäktige med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter icke hade något att erinra mot bifall till den gjorda framställningen. Den ifrågavarande krediten ansåge fullmäktige böra tills vidare maximeras till 15 miljoner kronor. Ränta å krediten torde böra utgå efter den lägsta räntesats, som riksbanken tillämpar för kredit å checkräkning.

I en promemoria har *tobaksmonopolet* under hand utvecklat skälen för att behov uppkommit för bolaget att öka sitt rörelsekapital och därvid främst pekat på den under åren 1949 och 1950 mycket starkt framträdande stegringen i konsumtionen av de inom riket tillverkade cigarretterna.

Beträffande innehållet i övrigt i promemorian får utskottet hänvisa till propositionen, s. 2—4.

Departementschefen har för sin del anfört följande.

»Den av Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet lämnade redogörelsen för utvecklingen av den inhemska cigarrettkonsumtionen under de senaste åren och för det därmed sammanhängande behovet av ökad råvaruanskaffning ävensom för vissa andra omständigheter bl. a. devalveringen av den svenska kronan, som bidragit till att stegra anspråken på bolagets likviditet, synes giva vid handen att behov för närvarande föreligger att öka bolagets rörelsekapital. Enligt vad jag inhämtat har detta behov till den del det har ansetts vara av mera långfristig natur redan tillgodosetts genom av bolaget vidtagna åtgärder. Därutöver har bolaget med hänvisning till gällande avtal med staten, enligt vilket bolaget kan lämnas statlig kredit av mera stadigvarande behov, hemställt om en rörlig kredit hos riksgäldskontoret å lägst 10 miljoner kronor, varigenom bolagets kreditbehov skulle kunna mötas på ett smidigare sätt. Härigenom skulle bl. a. vinnas den fördelen att bolaget icke behövde erlægga ränta å medel, som icke ständigt helt utnyttjades i rörelsen.

Med hänsyn till vad sålunda anförts rörande behovet av ökat rörelsekapital för bolaget vill jag tillstyrka, att i överensstämmelse med det framlagda förslaget, mot vilket fullmäktige i riksgäldskontoret icke haft något att erinra, bemyndigande utverkas av riksdagen om en rörlig kredit i riksgäldskontoret. Denna kredit bör med hänsyn till tobaksmonopolets möjligheter att på annat sätt tillgodose sitt behov av rörelsemedel begränsas till högst 10 miljoner kronor. Mot fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till beräkning av räntan å krediten synes ej vara något att erinra.»

Med skrivelse den 16 april 1951 har finansdepartementet till utskottet överlämnat en från styrelsen för Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet samma dag till chefen för finansdepartementet inkommen skrivelse av följande lydelse.

Resultatet av Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolets rörelse under 1950 utvisar en förlust å kronor 1 918 760:40. Ehuru detta enligt styrelsens mening borde föränleda, att någon vinstutdelning å stamaktierna för 1950 icke ägde rum, kompliceras frågan härom av vad riksdagen i skrivelse den 17 maj 1930, nr 258, uttalat om tillskapande av en vinst- och prisregleringsfond för säkerställande av att den i bolagsordningen bestämda avkastningen å statsverkets i företaget nedlagda kapital skulle kunna utgå. I enlighet med detta riksdagens uttalande har bolaget sedermera avsatt medel till en sådan fond, som uppgår till 9 000 000 kronor. Med anlitande av denna fond föreligger alltså möjlighet att även för 1950 verkställa den av riksdagen förutsatta utdelningen å stamaktierna. Emellertid vill det synas styrelsen, att riksdagen i oförmälda sammanhang närmast avsett att skapa

möjlighet för bolagets ledning att föra en sådan prispolitik, att den för förräntningen av aktiekapitalet erforderliga årsvinsten skulle kunna erhållas. Läget är nu det, att förlusten å bolagets rörelse 1950 framförallt beror på att bolaget på grund av statsmakternas direktiv varit förhindrat att under året tillämpa återanskaffningskostnadsprincipen vid prissättningen av svensktillverkade tobaksvaror. Bolagets ledning har sålunda icke haft möjlighet att nämnda år föra en obunden prispolitik. Då den föreliggande situationen sålunda är en annan, än den 1930 års riksdag synes ha haft i tankarna, anser sig styrelsen — under erinran jämväl om bolagets svaga likviditet — härmed böra underställa Herr Statsrådet förevarande fråga.

I finansdepartementets nyssberörda skrivelse har meddelats, att chefen för finansdepartementet för sin del ville tillstyrka, att bolaget befriades från skyldighet att anlita vinst- och prisregleringsfonden för vinstutdelning å stamaktierna i bolaget för år 1950.

Utskottet. På de skäl som i propositionen anförts tillstyrker utskottet, att fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att tillhandahålla Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet en rörlig kredit av högst 10 miljoner kronor. Utskottet finner sig vidare, i anledning av den utav bolaget framförda frågan om eftergivande av kravet på utdelning å stamaktierna för år 1950, i likhet med departementschefen böra tillstyrka, att bolaget befrias från skyldighet att, med anlitan av vinst- och prisregleringsfonden, verkställa vinstutdelning å stamaktierna i bolaget för det sistförflutna verksamhetsåret.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med beaktande av vad utskottet ovan anført, bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet en rörlig kredit av högst 10 miljoner kronor.

Stockholm den 20 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Närvarande: se under utlåtandet nr 95.